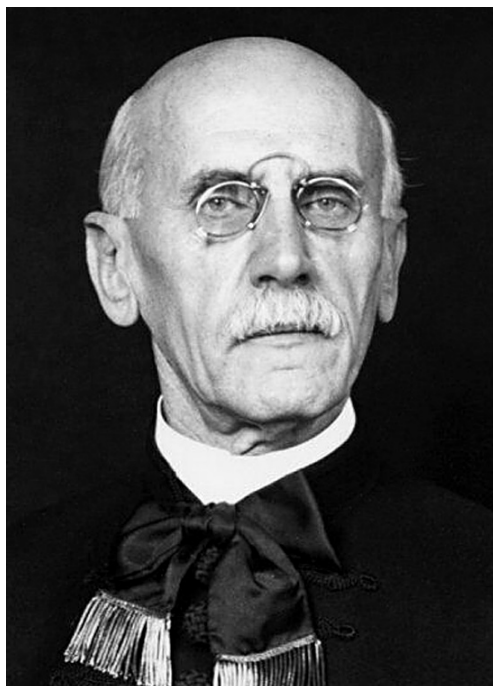

**DR. ZIMMERMANN
ÁGOSTON**
1875–1963

Állatorvos, bölcsészdoktor, a Magyar Tudományos Akadémia rendes és tiszteleti tagja, Kossuth-díjas, az anatómia és fejlődéstan rendes tanára, az anatómiai és fejlődéstani intézet vezetője 1910-től 1946-ig. A poliklinika vezetője 1900-tól 1907-ig. A hazai és a külföldi tudományos világ megbecsült, kiváló tagja, aki az összehasonlító, a funkcionális anatómia, valamint a fejlődéstan területén végzett munkásságával, az anatómiai oktatás új alapokra helyezésével maradandó értékkel gazdagította intézményünk hírnevét. A tudományos ismeretterjesztés kiváló szervezője és vezető egyénisége.

Zimmermann Ágoston Mórton született 1875. december 3-án. Édesapja katonai állatorvosként fia születésekor családjával éppen Mórton tartózkodott. A fiú a budapesti Deák téri evangélikus főgimnáziumban érettségizett. 1893-ban iratkozott be a M. kir. Állatorvosi Akadémiára. Tanulmányait 1895-ben végezte jeles eredménnyel. Rövid ideig orvostanhallgató volt, majd a pusztavacsi ménes állatorvosa lett. 1896-ban Hutýra Ferenc visszahívta a belgyógyászati klinikára. Ekkor állami szolgálatba lépett: állatorvosi akadémiai tanársegéd, majd 1901-ben segédtanár, az ambulatórium vezetője lett. Ugyanebben az évben a budapesti Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán summa cum laude doktorrá avatták. 1904-ben a M. kir. Állatorvosi Főiskolán, 1910-ben pedig a budapesti

Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán magántanári képesítést nyert összehasonlító anatómiából, illetőleg a gerincesek fejlődéstörténetéből. Külföldi tanulmányutakon vett részt: járt a berlini, a drezdai, a giesseni, a bécsi anatómiai intézetben és a nápolyi zoológiai állomáson. 1910-ben a nyugalomba vonuló Nádaskay Béla professzor utódként az anatómia és a fejlődéstan nyilvános rendes tanárává nevezték ki a M. kir. Állatorvosi Főiskolára.

Állatorvosi professzorsága idején megbízták a budapesti Tudományegyetem állattani tanszékének a vezetésével is. Megbízott előadóként a Tudományegyetem Élet- és Földtudományi Karán fejlődéstan kollégiumot tartott összehasonlító állatfejlődéstanból biológusok részére, valamint a Közgazdaságtudományi Kar mezőgazdasági osztályán – ennek alapításától kezdve 1946. évi nyugalomba vonulásáig – előadója volt a háziállatok anatómiájának és élettanának. A Közgazdaságtudományi Karon egyetemi nyilvános rendes tanári címet kapott. 1933/34-ben rektora a M. kir. Állatorvosi Főiskolának, s ennek során az állatorvos-tudomány és az oktatás terén kifejtett kiemelkedő munkásságáért a legmagasabb kitüntetésben részesült. 1934/35-ben dékánna, 1939/40-ben a M. kir. József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem rektorává választották.

Már korábban elnöke, majd tiszteleti tagja volt a Királyi Magyar Természettudományi Társulatnak annak centenáriuma idején. Ekkor a Szily Kálmán-díjjal tüntették ki. A Magyar Tudományos Akadémia 1922-ben – Lenhossék professzor ajánlatára – levelező tagjává, 1934-ben rendes, 1942-ben pedig tiszteleti tagjává, majd 1945 után az újjászervezett Magyar Tudományos Akadémia tagjává választotta. A londoni Royal College of Veterinary Surgeons és az Anatomische Gesellschaft (1952) tiszteleti tagjává választotta. Tagja volt az Országos Felsőoktatási Tanácsnak, a Magyar Nemzeti Múzeum tanácsának, főtktára és tiszteleti tagja a Magyar Országos Állatorvos Egyesületnek. Titkára volt a Budapesten 1905-ben megrendezett VIII. Nemzetközi Állatorvos Kongresszusnak, alelnöke a X. Nemzetközi Zoológiai Kongresszusnak (1927).

A Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa 1953-ban Munka Érdemrenddel tüntette ki. Az Eötvös Loránd Tudományegyetem 1956-ban aranydiplomát, az Állatorvostudományi Főiskola gyémántdiplomát, az Állatorvostudományi Egyetem pedig 1963-ban vasdiplomát adományozott számára; közben 1962-ben díszdoktorrá avatta. A Magyar Népköztársaság Minisztertanácsa 1957-ben Kosuth-díjjal tüntette ki.

Zimmermann Ágoston fél évszázadon át végzett oktató-nevelő és kutatómunka után, 71 éves korában, 1946-ban vonult nyugalomba, tudományágában azonban még éveken át folytatta eredményekben gazdag pályafutása alatt soha nem lankadó erővel végzett munkáját. Komoly és alapos felkészültséggel indult az anatómus pályára, amikor Nádaskay Béla professzor után elfoglalta

a tanszéket. Tanári hivatását mindeneknél előbbre helyezte, testestül-lelkestül tanár volt a szó nemes értelmében.

Mint oktató, rendszeres leíró, összehasonlító, valamint tájanatómiát és fejlődéstant adott elő. Vezetésével új szellem kapott teret az intézet munkájában. Előadásait teljes odaadással tartotta; azokat a jól átgondolt tervszerűség, felépítés, a lényeg kiemelése, az irodalom állandó és rendszeres szem előtt tartása jellemezte. A leíró anatómia mellett mindig helyet kapott a biológiai tárgyalási mód és szemlélet; ennek útján az anatómiát az egyszerű leíró kereteken túl a magas színvonalú, értelmező tudomány magaslatára emelte.

A gyakorlatokra nagy súlyt helyezett: az azokon való részvételét hagyományos fő kötelességének tartotta; ezzel közelebb jutott a hallgatósághoz, s eközben didaktikai módszerével a nevelés módszerét is érvényesítette.

Az oktatás minél sikeresebbé tétele érdekében külföldön is elismert gyűjteménytárat, múzeumot létesített, amelyben a legkülönbözőbb eljárásokkal készített sok ezer preparátum, modell foglalt helyet. Ezekkel valósította meg azt az anatómiai oktatásban elengedhetetlen követelményt: „semmit sem mondani, amit szemléltetni nem tudunk!”

Az oktatás érdekében készült tankönyvei elsősorban a házi emlősállatok összehasonlító anatómiájával, fejlődésével foglalkoznak. Így a három kiadást megért *Háziállatok anatómiája*, a két kiadásban megjelent *Anatómiai gyakorlatok* s a szintén három kiadásban megjelent *Fejlődéstan* című könyve szolgálta elsősorban az oktatás céljait. Az intézetében magas színvonalon folyt részletmunkák eredményeképpen írta meg *A házinyúl természetrajza, tenyésztése és hasznosítása* című könyvét, amelyet az Institut International du Coopération Intellectuelle az 1927-ben megjelent 10 legjobb munka közé sorolt. *A házi macska, A tengerimalac tenyésztése, ápolása, hasznosítása és betegségei* című, valamint a biológiai laboratóriumi állatok anatómiájáról szóló, gyűjteményes kiadásban megjelent munkája szintén magas színvonalon végzett részletmunkák eredménye.

Tudományos munkássága széles körű, sokoldalú volt, a leíró, az összehasonlító, a funkcionális anatómia, valamint a fejlődéstan és a szövettan területét is magában foglalta.

Nagy jelentőségűek a háziállatok körömképleteire vonatkozó díjnyertes anatómiai és szövettani vizsgálata, ízületi, izomtani munkái, amelyekben elsősorban funkcionális kérdéseket oldott meg. Az emésztőszervek közül a gyomor, elsősorban a kérődzők összetett gyomra, továbbá a tejmirigy funkcionális morfológiájának vizsgálata, az érrendszerre, a szív ingerképző és ingerületvezető rendszerére vonatkozó összehasonlító vizsgálata, konstitúciós anatómiai vizsgálatok voltak kutatásának főbb tárgyai.

ZIMMERMANN ÁGOSTON SZOBRA
AZ EGYETEM PARKJÁBAN
(MADARASSY WALTER ALKOTÁSA)

Tudományos munkáinak száma – könyvein kívül – több százra tehető. Azok nagyobbára részletkérdések megoldását foglalják magukban. Munkáit az öntudatos látás élessége és gyorsasága, a reprodukálókészség hűsége és biztossága jellemzik. Tartalmi értékein felül rá kell mutatni azok mintaszerű szerkezetére, a tudományos leírások világosságára, tudományos nyelvének tisztaságára.

Zimmermann Ágoston élete nyugodt, egyedül a tudománynak szentelt tudós élet volt; ő a tudományt átfogó szemléletben, kauzálisan és szintetikusán művelte. Alaposság, tárgyilagosság, éles kritika fémjelezte könyveinek magas színvonalát.

Csodálatos vizuális tehetségéhez, bámulatba ejtő memóriájához társuló páratlan munkaszeretete változatlanul végighúzódtott a nyugalomba vonulás utáni munkásságán is. Tekintélyt tartott, de jóságos, mindenkor igazságos ember volt.

Mindig éltető elemének érezte az erőteljes, megfeszített munkát, ezért nem csökkenő erővel, lendülettel dolgozott az utolsó évekig.

1963. október 6-án, 88 éves korában hunyt el, hosszú szenvedés után.

Születésének 100. évfordulóján, 1975. szeptember 4-én emlékére az Állatorvos-anatómusok Európai Szövetsége Budapesten tartotta X. kongresszusát. Ez alkalommal avatták fel mellszobrát az egyetem parkjában.

Móri szülőházán emléktáblát lepleztek le. A móri November 7. téri általános iskola úttörőcsapata 1980-ban a Dr. Zimmermann Ágoston Úttörőcsapat nevet vette fel. 2000-tól az iskola neve Dr. Zimmermann Ágoston Általános Iskola. Az iskolában állandó kiállítást rendeztek be. A móri városi tanács Zimmermann-emlékérmet alapított a kiváló oktató-, az úttörő munka és tanulmányi eredmény elismerésére. Ugyancsak itt, Móron avatták fel köztéri szobrát az Állatorvos Anatómusok Európai Szövetségének XVI. kongresszusa alkalmából, 1986. augusztus 27-én. A kongresszus szervezőbizottsága Magyar Állatorvos Anatómus Emlékérmet alapított az összehasonlító anatómiában elért kiváló tevékenység elismerésére magyar és külföldi szakemberek számára, amelyen Szabó Alajos, Nádaskay Béla és Zimmermann Ágoston portréja látható.

Zimmermann Ágoston budapesti, Szabolcska Mihály utca 10. szám alatti lakásának falán 2004-ben emléktáblát avattak a XI. kerület vezetői.

A Fejér megyei állatorvosok V. emléknapján, 2006. december 7-én bronz domborműves emlékjelet (Nagy Edit alkotása) avattak Móron a – régi nevén – Magyar utca 343. szám alatti épület előtt, melynek helyén egykor Zimmermann Ágoston szülőháza állt. (Az 1975-ben, a 100. születésnapon emléktáblával megjelölt ház ugyanis nem a szülőház volt.)

Irodalom

- Gombóczi Endre: *A Királyi Magyar Természettudományi Társulat története 1841–1941*. Királyi Magyar Természettudományi Társulat, Budapest, 1941. 467 p.
- Fehér György: *Dr. August Zimmermann der Wissenschaftler und Pedagog*. Előadói beszéd. X. Európai Anatómus Kongresszus. Budapest, 1975.
- Kovács Gyula: Zimmermann Ágoston akadémikus, ny. egyetemi tanár 80 éves. *Magyar Állatorvosok Lapja*, 1955. 10. 12. 397–398.
- Kovács Gyula: Zimmermann Ágoston dr. 1875. december 3.–1963. október 6. *Magyar Állatorvosok Lapja*, 1963. 18. 11. 429–430.
- Zimmermann Ágoston (1875 december 3.–1963 október 6.). *Természettudományi Közlöny*, 1963. 7. (94.) 11. 481.
- Kovács Gyula: Dr. Zimmermann Ágoston. *Állattani Közlemények*, 1965. 1–4. 11–16.
- Karasszon Dénes–Holló Ferenc: Zimmermann Ágoston és az „Állatorvosi Lapok” jelentősége az összehasonlító anatómia és fejlődéstan történetében. *Magyar Állatorvosok Lapja*, 1978. 33. 8–9. 511–516.